

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO SIEVIN MATALAMAAN KIVIAINESTEN OTON YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Oy VR-Rata Ab on toimittanut Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) Sievin Matalamaan kiviainesten oton ympäristövaikutusten arviointiohjelman. Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii arviointimenettelyssä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki) mukaisena yhteysviranomaisena. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (713/2006) 6 §:n hankeluettelon kohdan 2 b mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan kiven, soran tai hiekan ottoon, kun louhintatai kaivualueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria tai otettava ainesmäärä vähintään 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa.

YHTEENVETO ARVIOINTIOHJELMASTA

Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma niistä selvityksistä, joita ympäristövaikutusten arvioimiseksi on tarpeen tehdä sekä siitä, miten arviointimenettely järjestetään. Hankkeesta vastaava laatii arviointiohjelman.

Hankkeesta vastaava

Oy VR-Rata Ab
Vilhonkatu 13
00101 Helsinki

Hanke ja sen vaihtoehdot

Kiviaineksia otettaisiin Sievin kunnan Matalamaan kallioalueelta, joka sijaitsee Sievin kunnan länsiosassa, Sievin keskustasta noin 11 kilometriä Kanukseen päin. Paikka on noin 400 metrin etäisyydellä valtatiestä 28 sen eteläpuolella. Kiviainesten otto liittyy Kokkolan ja Ylivieskan välisen 76 kilometriä pitkän kaksoisraiteen rakentamiseen ja vanhan raiteen kunnostukseen.

Tarkoitus on louhia ja murskata kalliokiviainesta Matalamaan alueelta yhteensä 4 miljoonan kuutiota, josta 2-3 miljoonaa kuutiota käytettäisiin kaksoisraiteen rakenteisiin, ja loput 1-2 miljoonaa kuutiota radan kunnossapitoon. Oy VR-Rata Ab suunnittelee Matalamaata pääasialliseksi kiviainesotopaikakseen hyvänlaatuisen kiven ja alueen edullisen sijainnin takia. Murske kuljetettaisiin kuorma-autoilla rataosuudelle joko välittömästi tai lyhyen

välivarastoinnin jälkeen. Ottotoiminta ja kuljetusliikenne ajoittuisivat pääosin vuosille 2011-2014.

Vaihtoehdot

Vaihtoehto VE1: pohjavedenpinnan yläpuolinen louhinta 33-39 hehtaarin alueelta, alin ottotaso +76-80 m mpy, kokonaisottomäärä 4 milj. kiinto-m³ 20-30 vuoden aikana.

Vaihtoehto VE2: osittain pohjaveden alapuolinen louhinta 33-39 hehtaarin alueelta, alin ottotaso +70 m mpy, kokonaisottomäärä 4 milj. kiinto-m³ 20-30 vuoden aikana.

Vaihtoehto VE0: Hanketta ei toteuteta.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Yhteysviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kuulutti arviointiohjelman nähtävillä olosta. Arviointiohjelma ja kuulutus olivat nähtävillä 1.7.2010 - 31.8.2010 välisen ajan Sievin kunnanvirastossa, Kokkolan, Kannuksen ja Ylivieskan kaupungintaloilla ja pääkirjastoissa sekä Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa (Veteraanikatu 1), myös sähköisenä osoitteessa www.elykeskus.fi/pohjois-pohjanmaa/yva → Vireillä olevat YVA-hankkeet → Luonnonvarojen otto ja käsittely. Kuulutus arviointiohjelman nähtävillä olosta julkaistiin Kalevassa, sanomalehti Keski-Pohjanmaassa ja Sieviläisessä.

Yhteysviranomaisen varasi lausunnonantomahdollisuuden arviointiohjelmasta Sievin kunnanhallitukselle, Kokkolan, Kannuksen ja Ylivieskan kaupunginhallituksille, Sievin vesiosuuskunnalle, Pohjois-Pohjanmaan liitolle, Keski-Pohjanmaan liitolle, Kukonkylän, Sievinkylän ja Jyringinkylän kyläyhdistyksille, Museovirastolle, Pohjois-Pohjanmaan museolle, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri –vastuualueelle (=L-vastuualue), Pohjois-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat –vastuualueelle, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiirille ja Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piirille.

Hankkeesta järjestettiin yleisötilaisuus 12.8.2010 Sievin kunnan valtuustosalissa. Tilaisuudessa hanketta ja YVA-menettelyä esittelivät Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen, Oy VR-Rata Ab:n ja Geopudas Oy:n edustajat. Läsnä oli toistakymmentä kuulijaa ja keskustelijaa.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

Arviointiohjelman perustuu Kokkola-Ylivieska -radan perusparannushankkeeseen. Seinäjoki-Oulu-radatasonnostosta valmistui ympäristövaikutusten arviointi vuonna 2006.

Ehdotus tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta

Arviointiohjelmassa esitetään taulukko eri ympäristövaikutusten laajuudesta. Todetaan, että vaikutusalue rajataan yksittäisten vaikutusten laajuuden perusteella. Arviointiohjelmassa ympäristövaikutusten tarkasteluetaisyydeksi esitetään 500 metriä suunnittelualueen rajalta. Yhteysviranomaisen toteaa oikeaksi periaatteen, jonka mukaan vaikutukset arvioidaan kunkin vaikutustyypin todellisen etäisyyden perusteella.

Ohjelmassa todetaan, että viihtyisyyteen vaikuttavat tekijät, kuten tärinä, räjäytys-, poraus- ja murskausmelu, ulottuvat jopa kilometrin etäisyydelle ja työmaaliikenteen aiheuttama häiriö tätäkin kauemmas. Liikenteen vaikutusalueeksi määritellään se alue, jossa liikenne lisääntyy ja jolla melu, pöly, pakokaasu, liikenneturvallisuusriskit ja tärinä lisääntyvät sekä vaikuttavat muuhun maankäyttöön ja toimintaan. Näin ollen myös kiviainesten kuljetuksesta aiheutuva liikenne tulee huomioitavaksi. Arviointiohjelmassa todetaan aivan oikein, että arviointiselostuksessa vaikutusten ulottuvuutta tarkastellaan tarkemmin ja tuodaan esiin, mikäli se ulottuu arvioitua laajemmalle. Yhteysviranomaisen toteaa tiedot näiltä osin arviointiohjelmavaiheessa riittäviksi.

Hankkeen vaihtoehdot – vaihtoehtojen vertailu

Hanke sisältää kaksi vaihtoehtoa (VE1 ja VE2) sekä lainmukaisen 0-vaihtoehdon (VE 0), jossa hanketta ei toteutettaisi. Vaihtoehdossa VE1 louhittaisiin kokonaan pohjavedenpinnan yläpuolella (alin ottotaso +76-80 m mpy); kun taas vaihtoehdossa VE2 louhittaisiin osittain myös pohjavedenpinnan alapuolelta (alin ottotaso +70 m mpy). Molemmissa vaihtoehdoissa kiviainesta louhittaisiin 4 milj. kiinto-m³ 20-30 vuoden aikana.

Arviointiohjelmassa on tuotu esiin vaihtoehtojen mukaiset maa-ainesten ottomäärät. Arvioinnissa on mukana myös lain määräämä 0-vaihtoehto, jossa hanke jäisi toteuttamatta. Koska arviointiohjelmassa molempien päävaihtoehtojen pinta-ala ja ottomäärä on sama, tulee arviointiselostuksessa tarkemmin analysoida miten vaihtoehdot ja niiden vaikutukset todellisuudessa eroavat toisistaan. Arviointiselostuksessa olisi eduksi tuoda esiin, onko maakuntakaavoissa sellaisia kalliokivialueita, jotka voisivat soveltua ratahankeeseen.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Sievin Matalamaan suunniteltu kalliokiviainesten ottoalue on metsätalousmaata. Välittömään läheisyyteen ei sijoitu asutusta. Lähimmät rakennukset sijaitsevat arviointiohjelman mukaan louhosalueen rajasta 1,2 kilometriä lounaaseen (yksi talo), 1,2-1,6 km länteen (8 taloa, Huhtala), 1,8 km luoteeseen (2 taloa (Pakola, Pihlajamaa), 2,1 km pohjoiseen (4 taloa), 2,6 km kaakkoon (2-3 taloa, Louetjärven rannassa) ja 2,8 km koilliseen (2 taloa, Männistö).

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaan YVA-menettelyssä tulee arvioida hankkeen vaikutukset muun muassa ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Yhteysviranomaisen toteaa, että ih-

misiin kohdistuvat melu-, pöly- ja liikennevaikutukset ovat tässä hankkeessa keskeisesti arvioitavia seikkoja (ks. myös kohdat melu ja tärinä).

Maankäyttö ja kaavoitus

Hankkeen lähialue kuuluu Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunta-kaavojen alueille. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava on hyväksytty ja Keski-Pohjanmaan alueen maakuntakaavasta on hyväksytty ensimmäinen ja toinen vaihe. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa ei ole varauksia hankealueelle.

Matalamaan itäpuolella 1,6 km etäisyydellä sijaitseva Louetkallion alue on merkitty maakuntakaavaan seudullisesti merkittäväksi virkistys- ja matkailukohteeksi. Siellä sijaitsee laskettelurinne ravintola-, välinevuokraamo- ja koustilarakennuksineen. Lisäksi 300 metrin etäisyydellä laskettelukeskuksesta on Sievin riistanhoitoyhdistyksen ampumarata.

Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo lausunnossaan, että kaksoisraiteen rakentaminen on maakunnan tärkein liikennehanke ja sen vuoksi kiviainesten hankinta on turvattava ja muutenkin koko ratahanke toteutettava mahdollisimman nopeasti. Sen mukaan on eduksi, että toimijat varautuvat hankkeeseen, vaikkei vielä olekaan tietoa siitä, mikä yritys tulee vastaamaan ratahankeesta ja kiviainesten hankinnasta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto tuo esiin, että nyt esillä olevaa kohdetta ei ole osoitettu kiviainesalueeksi maakuntakaavassa, mutta kallioulouhoksen avaamiselle ei maakuntakaavan toteutumisen kannalta näyttäisi olevan estettä edellyttäen, ettei louhinta vaaranna verraten lähelle sijoittuvan virkistys- ja matkailukohteen toimintaa. Vaikutukset virkistys- ja matkailukohteeseen tulee selvittää riittävästi arvioinnissa. Lisäksi hankkeen toteutumisen suhteellinen vaikutus alueen liikenteeseen ja edelleen sen ympäristövaikutuksiin voi muodostua huomattavaksi. Yhteysviranomaisen pitää näitä näkökohtia tarpeellisina käsitellä vaikutusarvioinnissa.

Sievin Sievinkylälle on 28.4.2005 hyväksytty oikeusvaikutteinen osayleiskaava. Osayleiskaava-alue sijaitsee valtatie 28 pohjoispuolella ja ulottuu lähimmillään noin 2,6 kilometrin etäisyydelle suunniteltua kiviainesten ottoaluetta. Osayleiskaavaan osoitetut lähimmät asuinrakentamisen paikat sijaitsevat 2,8 -3,3 km etäisyydellä ottoalueesta. Lisäksi Sievin kunta on teettänyt vuonna 1998 Sievin eräiden Metsäjärvien ja Petäjäojan luontoselvityksen (Arto Hautala). Luontoselvitys käsittää Valtatie 28 eteläpuolisten vesistöjen rantojen luonnonympäristöjen selvitysaineistoa. Matalamaata lähinnä sijaitsevat vesistöt ovat Louetjärvi, Petäjäoja ja Murhianjärvi.

Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntakaavoissa on osoitettu muutamia merkittäviä kalliokiviainesalueita, jotka näyttäivät sijoittuvan ratahankeeseen kannalta edullisesti. Vaikka kyseisten alueiden kiviaineksen sopivuudesta ei ole tietoa ja ne ovat eri toimijoiden hallussa, olisi arviointiselostuksessa hyvä käsitellä yleisesti muut mahdollisuudet ratahankeeseen kiviaineshuoltoon. Näin saataisiin käsitys tämän ottohankkeen korvattavuudesta ja täydentämismahdollisuuksista. Yhteysviranomaisen pitää näiden näkökoh-

tien käsittelyä arviointiselostuksessa tarpeellisena.

Keski-Pohjanmaan liitto painottaa jatkosuunnittelun pohjaksi, että raskaan liikenteen ajoneuvomäärien lisääntymisen vuoksi liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Liikenne on pyrittävä ohjaamaan siten, että siitä ei aiheutuisi alueen väestölle, elinkeinotoiminnalle ja muulle liikenteelle kohtuutonta haittaa. Liitto katsoo myös, että alueen jatkokäyttömahdollisuuksissa on otettava huomioon myös alueen virkistyskäyttö. Tähän voisi esittää alustavia ideoita jo hankkeen suunnitteluvaiheessa myöhemmän päätöksenteon pohjaksi. Yhteysviranomaisen pitää näitäkin näkökohtia tarpeellisina tarkastella arviointiselostuksessa.

Maisemakuva ja virkistyskäyttö

Arviointiohjelman mukaan Matalamaa on tavanomaista metsätalouskäytössä olevaa kallio- ja moreenialuetta, jolla on tehty eriasteisia hakkuita. Paikalla ei ole aikaisemmin ollut maa-ainesten ottoa, mutta koillisessa sijaitsevalla naapuritilalla on vanha louhos. Matalamaalle suunniteltu louhos tulisi arviointiohjelman mukaan vaikuttamaan maisemakuvaan, sillä mäen rinne näkyy lähialueille. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen vaikutukset maisemakuvaan on tarpeen tuoda esiin arviointiselostuksessa. Muutokset maisemaan on hyvä tuoda esiin havainnekuvin.

Matalamaan itäpuolella 1,6 km etäisyydellä sijaitseva Louetkallion alue on merkitty maakuntakaavaan seudullisesti merkittäväksi virkistys- ja matkailukohteeksi, sillä siellä sijaitsee laskettelurinne ravintola-, välinevuokraamo- ja kokoustilarakennuksineen. Lisäksi 300 metrin etäisyydellä laskettelukeskuksesta on Sievin riistanhoitoyhdistyksen ampumarata. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutukset tälle alueelle, kuten myös virkistyskäytölle yleensä, tulee analysoida arviointiselostuksessa.

Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä pohjaveteen

Arviointiohjelman mukaan ennalta arvioiden hanke ei aiheuta maa- tai kallioperän pilaantumista, mikäli toiminta on ohjeiden ja määräysten mukaista esimerkiksi polttoaineiden käsittelyn sekä jäte- ja ongelmajätehuollon osalta. Räjähdyksissä käytettävät räjähdysaineet mainitaan patruunoiduiksi, veteen huonosti liukeneviksi tai liukenemattomiksi.

Tuodaan esiin, että vaihtoehdossa 2 arvioidaan pohjavedenpinnan alapuolelle ulottuvan louhinnan pumppausten aiheuttamaa pohjavedenpinnan alenemista ja vesilain mukaisen luvan tarvetta pumppauksiin liittyen. Yhteysviranomaisen toteaa, että poisjohdettavien vesien vaikutukset tulee myös arvioida.

Arvio pohjavesipinnasta (+ 75 m mpy) perustuu ottoalueen lähellä sijaitsevien soistuneiden alueiden pinnankorkeuteen. Yhteysviranomaisen katsoo, että pohjavesipinta tulee määrittää tarkemmin vesilain mukaisen luvan tarpeen arvioimiseksi.

Vaikutukset pintavesiin

Arviointiohjelman mukaan kallioulouhinnan ei pitäisi juurikaan vaikuttaa pintavesien laatuun tai määrään, mutta se nostaa pintavesien likaantumisriskiä. Ohjelman mukaan vedet tullaan ohjaamaan luonnonmukaiseen suuntaan kallioalueen ja valtatie 28 välissä olevan Vongannevan ojitettua suoaluetta kohti. Kallioalueen todetaan olevan korkean sijaintinsa vuoksi pohjavedenpinnan yläpuolella eikä louhoksesta vaihtoehto 1:ssä tarvitse poistaa vesiä pumppaamalla. Tuodaan esiin, että pintavesien mukana voi kulkeutua lähinnä läjitettyjen pintamaiden ravinteita, mahdollisesti hienoainesta, varastoalueen päästöjä ja esimerkiksi räjähdettäineistä peräisin olevia tyyppijäämiä.

Arviointiohjelmassa esitetään käytettävän pintavesien laadun vertailuarvoina pintavesien yleisen käyttökelpoisuuden arvioinnin perusteita. EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi ja sitä toteuttava suomalainen lainsäädäntö ovat vuodesta 2004 lähtien muuttaneet pintavesien luokittelun perusteita. Pintavedet luokitellaan ekologisen ja kemiallisen tilan mukaan, pohjavedet kemiallisten ja määrällisten ominaisuuksien perusteella. Biologisten laatutekijöiden lisäksi ekologisessa luokittelussa otetaan huomioon veden fysikaalis-kemialliset laatutekijät (esim. ravinnepitoisuudet ja pH) ja hydrologis-morfologiset tekijät (esim. kalojen vaellusesteet ja uomien perkaukset). Pintavesien ekologista tilaa kuvaavat luokat ovat erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä ja huono, mutta ne eivät ole vertailukelpoisia käyttökelpoisuusluokituksen kanssa.

EU:n määrittelemien pilaavien aineiden perusteella tehdään erikseen kemiallisen tilan luokittelu. Pintaveden kemiallinen tila on hyvä, jos haitallisten aineiden ja yhdisteiden mitatut pitoisuudet vedessä ovat alle ympäristölaatu normin. Jos pitoisuuksien vuosikeskiarvo ylittää ympäristölaatu normin, ei tila ole hyvä. Kemiallinen tila voidaan määritellä hyvää huonommaksi, mikäli sedimentissä tai eliöissä on korkeita pitoisuuksia.

Suomen pintavedet luokiteltiin ekologisen ja kemiallisen tilan perusteella ensimmäisen kerran vuonna 2008. Luokittelu tehtiin vuosien 2000-2007 aineistojen perusteella. Vääräjoki on tyyppiltään keskisuuri turvemaiden joki, jonka tilaa verrataan saman jokityypin vertailuarvoihin ja luokkarajoihin. Vääräjoesta on jaksolta 2000-2007 niukasti vedenlaatutietoja: 16.7.2007 ja 10.9.2007 havaintopaikalta Vääräjoki Niittyla yp P3 sekä pH-tuloksia useilta paikoilta loppuvuodesta 2006. Kolmelta paikalta jätevedenpuhdistamon ylä- ja alapuolelta vuodelta 2003 on piilevätulokset. Vääräjoen ekologinen tila on näillä perusteilla luokiteltu tyydyttäväksi. Luokitusta laskee ajoittainen happamuus. Kemiallinen tila on arvioitu asiantuntijätiedoin hyväksi.

Yhteysviranomaisen toteaa, että Sievin Matalamaan kiviaineksen oton arviointiselostuksessa tulee tarkastella hankkeen vaikutuksia ekologiseen ja kemialliseen tilaan.

Vesimuodostumakohtaiset luokittelupäätökset, tausta-aineistot ja perustelut löytyvät osoitteesta www.ymparisto.fi/oiva.

Ekologisen ja kemiallisen luokittelun perusteet löytyvät osoitteesta www.ymparisto.fi > ympariston tila > pintavedet > vesien tila > pintavesien luokittelu ekologisen ja kemiallisen tilan perusteella.

Luokittelun ohjeet löytyvät osoitteesta www.ymparisto.fi/vesienhoito > Vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma > Vesienhoidon materiaalia > Pintavesien vaikutustenarviointi ja luokittelu.

Lainsäädännön mukaan pintavesissä tulee saavuttaa hyvä tila vuoteen 2015 mennessä, ja erinomaisiksi tai hyviksi arvioitujen vesien tilaa ei saa heikentää. Luokituksen avulla arvioidaan tarve ryhtyä vesiensuojelutoimiin ekologisen tai kemiallisen tilan parantamiseksi. Vääräjoella hyvä tavoitetila saavutetaan tai turvataan lisätoimenpitein vuoteen 2021 mennessä. Näitä ovat Sievin siirtoviemäri sekä virtavesien elinympäristökunnostukset. Lisäksi Kalajoen valuma-alueella tehtävät yhteistoimenpiteet mm. maataloudessa, metsätaloudessa, haja- ja loma-asutuksen jätevesissä parantavat toteutuessaan vedenlaatua.

Ympäristöhallinnolla ei ole säännöllistä seuranta Vääräjoessa. Kalajoen yhteistarkkailuohjelmassa vuosille 2006-2012 Vääräjoessa on kolme havaintopaikkaa vuosina 2008 ja 2011.

Näytteet otetaan maaliskuu-, heinä- ja elokuussa. Havaintopaikat ovat Vääräjoki V3 (Sievi as. yläp., 7100106-3364795) ja Vääräjoki V4 (Sievin as. alap., 7101366-3364624) sekä Kalajoella Vääräjoki Alapää mts (7114048-3362398).

Vääräjoen virtaamat ja samalla vedenlaatu vaihtelevat paljon sadannasta riippuen.

Arviointiselostuksessa esitetään kuvattavan mitä pohja- ja pintavesille haitallisia aineita louhosten hulevesissä esiintyy ja minne ne kulkeutuvat. Lisäksi tarkastellaan hankealueelta tulevien huuhtoutumien vaikutuksia vesistöissä. Tätä varten arviointiselostuksessa tulee esittää ja tarkastella vesimääriä ja laimentumisolosuhteita laskuajissa ja Vääräjoessa. Esimerkiksi vaihtoehto 2:ssa pumpattavan veden määrä on keskeistä veden laadun kannalta.

Tulee myös arvioida, onko valtatie 28:n eteläpuolinen ojitettu alue kooltaan riittävä louhosvesien laskemiseen ja mitä vaihtoehtoisia ratkaisuja olisi tien mahdollisen padottavan vaikutuksen estämiseksi.

Melu

Arviointiohjelman mukaan kaikki suunnitellun toiminnan vaiheet aiheuttavat melua. Porauksen, työkoneiden ja liikenteen aiheuttama melu on tyypiltään tasaista, kun taas räjäytyksen ja murskauksen impulssimaista tai osittain impulssimaista.

Kivienmurskauksen ja louhinnan 55 dB:n meluvyöhykkeen keskimääräinen leviämisetäisyys on 500 m, minkä vuoksi arviointiohjelmassa katsotaan, ettei melumallinnusten tekeminen ei ole tarpeellista. Mainitaan, että lounaassa 1,2 kilometrin päässä sijaitseva talo ja lännessä ja luoteessa 1,2-1,8 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat Huhtalan asuinrakennukset jäävät mäen toiselle puolelle suojaan. Huhtalan pohjoispuoliset lähitalot jäävät sivurinteen ja puuston suojaan. Sen sijaan tien pohjoispuolinen 2,5 kilometrin päässä sijaitseva asutus on suoran näkö- ja kuuloyhteyden päässä rinteestä.

Meluntorjuntakeinot jaetaan päästöjen vähentäviin ja melun etenemistä estäviin. Arviointiohjelman mukaan murskauslaitos sijoitettaisiin louhokseen pölyn ja melun leviämisen rajoittamiseksi. Lisäksi laitos on tarkoitus ympäröidä mahdollisimman korkeilla suojana toimivilla pintamaa-, raaka-aine- tai murskekasoilla.

Melu vaikuttaa ihmisten elinoloihin ja viihtyisyyteen. Yhteysviranomaisen totea, että meluasiat tuodaan ohjelmassa esiin hieman pintapuolisesti. Yhteysviranomaisen katsoo, että erityisesti työkoneiden ja räjäytysten melumallinnukset ovat tarpeen. Hyvä vertailu vastaavanlaiseen toimintaan löytyy Ylivieskan Ketunkallion (Lemminkäinen Infra) alueelta. Arvioinnissa tulisi selvittää myös kiviainesten kuljetuksesta aiheutuvan melun vaikutus kuljetusreitillä varrella sijaitsevaan asutukseen. Melun lisäksi pölyn leviäminen tulee arvioida; samoin haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuudet.

Pöly ja vaikutukset ilmanlaatuun

Arviointiohjelman mukaan kivipölypäästöistä valtaosa syntyy murskauksen aikana, mutta myös louhinnan, kuormauksen sekä kuljetuksen yhteydessä. Lisäksi varastokasoista irtoaa kuivalla tuulisella säällä jonkin verran kivipölyä. Liikenne ja työkoneet aiheuttavat puolestaan pakokaasupäästöjä ja muita polttoaineperäisiä päästöjä. Esimerkiksi rakennusajaksi suunnitellun neljän vuoden aikana kuorma-autoilla suoritettavien kiviaineskuljetusten määrä on suurimmillaan noin 212 kpl/vrk.

Arviointiohjelman mukaan pölyn leviämisen ehkäisemiseksi murskauslaitokset sijoitetaan alimmalle ottotasolle ja mahdollisuuksien mukaan varastokasojen ympäröimään tilaan. Murskauksen pölypäästöjä pyritään puolestaan vähentämään säätämällä putoamiskorkeutta ja kuljettimien päähän kiinnitettävillä suojilla. Lisäksi kuivalla säällä pölyämistä estettäisiin tarpeen mukaan kastelulla.

Ohjelman mukaan pölyn leviämistä arvioidaan laskennallisesti, mikäli viranomaisen katsoo sen aiheelliseksi. Laskelmissa huomioidaan alueen topografia, sään vaihtelut ja mahdolliset epäedulliset yhteisvaikutukset louhinnan eri vaiheissa. Yhteysviranomaisen näkee tarpeelliseksi analysoida pölyvaikutuksia niin, että pölyn leviämisen laajuus ja vaikutuksen merkittävyys tulevat riittävästi arviointiselostuksessa esiin. Vertailukohtana voidaan pitää em. Ylivieskan Kettukalliota.

Arvioinnissa tulisi selvittää myös kiviainesten kuljetuksesta aiheutuvien pakokaasupäästöjen ja kivipölyn vaikutukset ilmanlaatuun. Yhteysviranomaisen näkee mahdolliseksi, että pölyvaikutukset voivat nousta ongelmaksi. Pöly saattaa aiheuttaa haittaa myös valtatie liikenteeseen. Pölyvaikutusten arvioinnin tulee olla riittävän laadukasta.

Tärinä

Työmaaliikenteen aiheuttama tärinä on räjähdystärinää pienempää ja pitkäkestoisempaa. Arviointiohjelman mukaan yleisillä teillä kuljetusten aiheuttama tärinä on tienpitäjän vastuulla ja sitä vähennetään tarvittaessa nopeusrajoituksilla. Räjäytysten aiheuttama tärinä pidetään arviointiohjelman

mukaan mahdollisimman pienenä käyttämällä pieniä reikäpanoksia ja pieniä samanaikaisesti räjähtäviä räjähdysainemääriä.

Ohjelman mukaan tarkoituksena on, että lähimpään noin kilometrin etäisyydellä sijaitsevan kiinteistön rakennuksiin tehdään nykykunnan kartoittava katselmus ennen louhinnan aloittamista ja taloon aiheutuvaa tärinää seurataan mittauksin. Tuodaan esiin, että toiminnanharjoittaja on korvausvelvollinen mahdollisissa vahinkotilanteissa. Tärinävaikutusten arvioinnissa on tarpeen ottaa huomioon myös kuljetusliikenteen tärinä.

Ohjelmassa todetaan (s. 17), että yleisillä teillä kuljetusten aiheuttama tärinä on tienpitäjän vastuulla ja tärinää vähennetään tarvittaessa nopeusrajoituksilla. ELY-keskuksen L-vastuualue toteaa tähän, että alemman nopeusrajoituksen asettaminen linjaosuuksilla (erityisesti pääteillä, jotka välittävät pitkän matkan liikennettä) pelkästään tärinäongelman vähentämiseksi ei ole toimiva ratkaisu. Nopeuden alentamista voidaan harkita liikenneturvallisuuden takia erityisesti taajamissa ja koulujen läheisyydessä.

Yhteysviranomaisen katsoo, että tärinävaikutukset ovat hankkeen vaikutusten arvioinnissa keskeisessä asemassa. Tärinän ilmeneminen liittyy maaperän laatuun, josta tulee olla riittävästi selvillä. Ohjelmassa tuodaan aivan oikein esiin, että tärinävaikutuksia arvioidaan ihmisten viihtyvyyteen ja rakennuksiin.

Liikenne

Tarkoitus on louhia ja murskata kalliokiviainesta Matalamaan alueelta yhteensä 4 miljoonaa kuutiota, josta 2-3 miljoonaa kuutiota käytettäisiin kaksisraiteen rakenteisiin ja loput 1-2 miljoonaa kuutiota radan kunnossapitoon. Ottotoiminta ja sen aiheuttama liikenne ajoittuisivat pääosin radan rakentamisvaiheeseen vuosille 2011–2014.

Arviointiohjelman mukaan rakentamisen aikana kuljetettavien kuormien kokonaismäärä on noin 195 000, mikä tarkoittaa neljän vuoden aikana kuljetettuna noin 212 kuormaa/vrk eli noin 13 kuormaa tunnissa. Raskaan liikenteen määrä valtatiellä 28 ottoalueen läheisyydessä kasvaisi ohjelman mukaan noin 2,3 -kertaiseksi. Matalamaasta Kokkolaan päin mentäessä joudutaan ajamaan Kannuksen keskustan läpi, mikä voi vaikuttaa alueen turvallisuuteen ja viihtyvyyteen.

Ohjelmassa todetaan, että arvioinnissa huomioidaan teiden nykyinen kunto ja liikennemäärät arvioitaessa toiminnan vaikutusta liikenteen sujuvuuteen ja liikenneturvallisuuteen. Lisäksi arvioidaan lisääntyvän liikenteen aiheuttamia pöly- ja meluvaikutuksia sekä nykyisten liikenneväylien soveltuvuutta lisääntyvälle liikennemäärälle. Lisäksi todetaan, että liikenneturvallisuuden parantamiseksi valtatielle 28 lisätään tarvittavan pitkät kaistanlevennykset kumpaankin suuntaan louhoksen risteyskohdalle.

ELY-keskuksen L-vastuualue huomauttaa lausunnossaan, että mikäli alueelta lähtee vuorokaudessa 212 kuormaa, tarkoittaa se KVL_{ras} (raskaan liikenteen keskimääräinen vuorokausiliikenne) mielessä mahdollisesti 424

kuorman lisääntymisestä (jos autot tulevat tyhjänä samasta suunnasta kuin menevät täytenä), tällöin raskaan liikenteen määrä kasvaa jopa 3,6 -kertaiseksi. Raskaan liikenteen määrän lisääntyminen tarkoittaa merkittävää haittaa päätien sujuvuudelle ja turvallisuudelle. Yhteysviranomaisen toteama, että raskaan kuormaliikenteen lisäksi arvioinnissa olisi eduksi huomioida myös hankkeesta mahdollisesti aiheutuva muu liikenne ja sen vaikutukset lähialueiden asutukseen.

ELY-keskuksen L-vastuualue katsoo, että vaikutukset ulottuvat hyvin mo-
neen tienkäyttäjään (koulumatkat ja koulukuljetukset, työmatkalaiset, muut kevyen liikenteen kulkijat jne.). Liikenneturvallisuuden parantamiseksi tehtävät toimenpiteet koko vaikutusalueella, erityisesti ottoalueen mutta myös kuormien jakeluun radan varsille liittyvien liittymien kohdalla, tulee suunnitella tarkoin. Liittymien suunnittelussa tulee liikenneturvallisuuden lisäksi huomioida myös se, ettei liika pääse kulkeutumaan renkaiden mukana pää-
tieverkolle.

L-vastuualue tuo esiin, että pääosa ottoalueen liikenteestä tulee kulkemaan tieverkolla, jonka rakenteellinen mitoitus mahdollistaa kohtuullisen hyvin myös kasvavan liikenteen tarpeen. Tosin pistekohtaisia ongelmia tulee varmasti olemaan.

Kiinteät muinaisjäännökset

Museoviraston lausunnon mukaan hankealueella ei ole muinaismuistolain (295/1963) nojalla rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Luonnon monimuotoisuus

Arviointiohjelman mukaan hankkeen luontoselvityksen tulokset, arviointimenetelmät, arviot toiminnan vaikutuksista kasvillisuuteen ja eläimistöön sekä mahdolliset ehdotukset toiminnan järjestämisestä luonnonoloja säästävällä tavalla esitetään YVA-selostuksessa. Avainbiotooppi- ja linnustoselvitykset tehtiin kesäkuussa ja kasvillisuusselvitykset heinäkuussa 2010. Linnustoselvitykset tehtiin linja- ja kartoituslaskentamenetelmillä, jotka ovat sovel-
luksia linnustotutkimuksissa yleisesti käytössä olevista laskentamenetelmistä. Arviointiselostuksessa on tarkoitus esittää pesivän lajiston parimäärät ja maininnat alueiden suojeluarvoista. Yhteysviranomaisen toteama esitetyn riittäväksi arviointiohjelmavaiheessa.

Sievin kunta on teettänyt vuonna 1998 Sievin eräiden Metsäjärvien ja Petäjäojan luontoselvityksen (Arto Hautala). Luontoselvitys käsittää Valtatien 28 eteläpuolisten vesistöjen rantojen luonnonympäristöjen selvitysaineistoa. Matalamaata lähinnä sijaitsevat vesistöt ovat Louetjärvi, Petäjäoja ja Murhianjärvi. Arviointiselostuksessa kyseistä selvitystä on perusteltua hyödyntää.

Vaikutukset hankealueen luonnonvarojen hyödyntämiseen

Kiviainesten otto on alueen keskeisin hyödynnettävä luonnonvara. Arviointiohjelmassa todetaan, että kalliomurskeiden käyttö soravarojen sijaan säästää pohjavesialueita sekä betoniteollisuuden raaka-aineeksi välttämät-

tömiä hiekka- ja soravaroja. Lisäksi pinta-alaltaan yhden suuren louhoksen todetaan vaikuttavan siten, että kiviainesten ottoa haittoineen ei tarvitse hajauttaa useaan pieneen louhokseen. Yhteysviranomaisen toteaa nämä näkökohdat perustelluiksi ja niiden tarkastelua on hyvä syventää arviointiselostuksessa. Tarkastelussa on perusteltua tuoda esiin, moneltako muulta kohteelta hankkeeseen on tarvetta tuoda maa-aineksia.

Arviointimenettelyn aikataulu ja hankealueen jälkikäyttö

Arviointiohjelma valmistui kesäkuussa 2010, jolloin se asetettiin nähtäville. Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta valmistuu syyskuussa 2010, jonka jälkeen hankevastaavalle selviää vaadittavien selvitysten tarve ja vaikutusten arvioinnin laajuus. Arviointiselostus puolestaan valmistuu vuoden 2010 lopulla, ja siihen odotetaan yhteysviranomaisen lausuntoa vuoden 2010 aikana. Tämän jälkeen kallion louhinnalle voidaan hakea ympäristölupaa sekä maa-ainesten ottolupaa alkuvuonna 2011.

Arviointiohjelmassa ei mainita louhinnan suunniteltua aloittamisajankohtaa eikä hankealueen mahdollista jatkokehittämistä louhostoiminnan päätyttyä. Yksi mahdollisuus on täyttää louhos vedellä ja ottaa virkistyskäyttöön. Tällainen ratkaisu saattaisi palvella myös 1,6 km etäisyydellä sijaitseva Louetkallion virkistys- ja matkailualue. Asiaa tulee tarkastella arviointiselostuksessa.

Vaikutusten merkittävyys ja arvioinnin epävarmuustekijät

Arviointiohjelman mukaan arviointimenetelmien epävarmuustekijät kirjataan ympäristövaikutusten arviointiselostukseen ja arvioidaan niiden merkitys. Teoreettisten mallien antamat tulokset ovat ohjelman mukaan riippuvaisia annetuista lähtötiedoista eivätkä välttämättä pysty ottamaan huomioon kaikkia käytännössä vaikuttavia tekijöitä. Yhteysviranomaisen toteaa, että arvioinnin epävarmuustekijät ja merkittävyys on tärkeitä tuoda esiin arviointiselostuksessa.

Hankkeen toteuttamiskelpoisuus

Arviointiohjelmassa esitetyt tiedot ovat vielä alustavia. Arvioinnin ja suunnittelun edetessä tiedot tarkentuvat. Toteuttamiskelpoisuuden tarkastelua varten arviointiselostukseen on syytä kirjata oma seikkaperäinen lukunsa.

Haitallisten vaikutusten lieventäminen

YVAA:n 10 §:n mukaisesti arviointiselostuksessa on oltava ehdotus toimiksi, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia. Arviointiohjelmassa ei ole mainintaa mahdollisesta haitallisten vaikutusten lieventämisestä. Mikäli hanke toteutuu, haitallisten vaikutusten lieventämiskeinojen käyttöönotto nousee keskeiseksi. Parasta on arvioida eri toimintojen haitallisten ympäristövaikutusten lieventämistä omana lukunaan. Haitallisten vaikutusten lieventämiskeinot tulevat tarkasteltaviksi ainakin pohja- ja pintavesiin, maankäyttöön, ihmisiin (melu, pöly tärinä, liikenneturvallisuus), maisemakuvaan ja luonnon monimuotoisuuteen säilyttämiseen.

Seurantaohjelma

Arviointiohjelmassa mainitaan, että mikäli alueella on kohteita, joihin kohdistuu merkittäviä ympäristövaikutuksia, arviointiselostukseen kirjataan ympäristövaikutusten seurantaohjelma. Valtioneuvoston asetuksen 10 §:ssä todetaan, että arviointiselostuksessa on esitettävä tarpeellisessa määrin mm. ehdotus seurantaohjelmaksi. Yhteysviranomaisen toteaa hankkeella olevan sellaisia ympäristövaikutuksia, että arviointiselostukseen tulee sisällyttää esitys louhoksen ympäristövaikutusten seurantaohjelmaksi. Seurantaohjelma palvelee lupaprosessissa määriteltäviä seurantavelvoitteita.

Hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja päätökset

Ohjelman mukaan Matalamaan alueella ei ole voimassa olevia maa-aineksenotto- tai ympäristölupia. YVA-menettelyssä ja hankkeen suunnittelussa huomioitavia lakeja ja säädöksiä on lueteltu ohjelmassa yhteensä 22 kpl. Lisäksi todetaan, että lueteltujen lakien ja säädösten ohella myös suoje-lualueet ja –kohteet tulee huomioida suunnittelussa.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että maa-ainelain 10 §:n mukaan lupa maa-ainesten ottamiseksi voidaan kalliokiven louhinnan osalta myöntää enintään 20 vuodeksi, jos siihen katsotaan olevan erityistä syytä. Tämän hankkeen osalta hankkeen luonnetta ja laajuutta voitaneen pitää tällaisena syynä. Maa-ainelain mukaista lupaa haettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen jälkihoitoon sisältäen muotoilun ja alueen kasvillisuuden palauttamisen.

Suunnitelma arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestämisestä

Arviointiohjelman mukaan tiedotuksen ja vuoropuhelun tavoitteena on mahdollisimman kattavan ja tasapuolisen vuoropuhelun aikaansaanti. Hankkeen ensimmäinen yleisötilaisuus järjestettiin YVA-ohjelman nähtävillä oloaikana elokuussa 2010. Toinen yleisötilaisuus on tarkoitus järjestää YVA-selostuksen valmistuttua. Yhteysviranomaisen toteaa YVA-menettelyn täytävän tässä vaiheessa arviointimenettelylle asetettavat vaatimukset osallistumisen järjestämisestä.

Selvitysten ja arviointiselostuksen valmistumisajankohta

Arviointiohjelmassa on esitetty YVA-menettelyn aikataulu. Arvioidaan aivan oikein, että yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta valmistuu syyskuussa 2010. Arviointiselostus olisi taulukon mukaan valmis jo loka-kuun lopussa 2010. Yhteysviranomaisen pitää arviointiselostuksen taulukkoaikataulua (lokakuun loppu) varsin tiukkana. Arviointiselostuksen nähtävillä oloon on varattu 1,5 kuukautta, mikä on riittävä. Yhteysviranomaisen lausunnonle on merkitty aikaa kuukausi, yhteysviranomaisella on kuitenkin lausuntoaikaa kaksi kuukautta lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. Yhteysviranomaisen antaa lausuntonsa viivytyksettä, mutta tavanomaiseen nähden moninkertainen YVA-hankkeiden määrä on johtanut siihen, että lainsäätäjän asettama lausunnon enimmäisaikaraja on viime aikoina toteutunut.

Yhteenveto

Arviointiselostuksessa on oltava yhteenveto valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 10 §:n nojalla. Yhteenvetona on tarkoitus auttaa hahmottamaan asiakokonaisuus ja löytämään hankkeen arvioidut ympäristövaikutukset helpommin kuin ilman sitä olisi mahdollista.

Yhteysviranomaisen lausunnon huomioon ottaminen

Hankkeesta vastaavan tulee selvittää YVAL:n 10.1 §:n perusteella hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella. Yhteysviranomaisen on tässä lausunnossa monin kohdin edellyttänyt tarkennettavaksi arviointiohjelmassa laadittavaksi esitettyjä selvityksiä.

Arviointiselostusta laadittaessa on muistettava valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 10 §:n edellytys siitä, että selostuksessa on esitettävä tarpeellisessa määrin selvitys, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon. Havainnollisesti tämä voidaan toteuttaa esim. taulukkomuodossa, johon yhteysviranomaisen lausunnon näkökohdat on listattu ja vieressä on ytimekäs vastaus yhteysviranomaisen näkökohtiin tai viittaus miltä sivulta vastaus löytyy.

Johtopäätökset

Arviointiohjelmassa tuodaan esiin, että vaihtoehdossa 2 arvioidaan pohjavedenpinnan alapuolelle ulottuvan louhinnan pumppausten aiheuttamaa pohjavedenpinnan alenemista ja vesilain mukaisen luvan tarvetta pumppauksiin liittyen. Yhteysviranomaisen toteaa, että poisjohdettavien vesien vaikutukset tulee myös arvioida.

Arvio pohjavesipinnasta (+ 75 m mpy) perustuu ottoalueen lähellä sijaitsevien soistuneiden alueiden pinnankorkeuteen. Yhteysviranomaisen katsoo, että pohjavesipinta tulee määrittää tarkemmin vesilain mukaisen luvan tarpeen arvioimiseksi.

Lainsäädännön mukaan pintavesissä tulee saavuttaa hyvä tila vuoteen 2015 mennessä, ja erinomaisiksi tai hyväksi arvioitujen vesien tilaa ei saa heikentää. Vääräjoella hyvä tavoitetila saavutetaan tai turvataan lisätoimenpitein vuoteen 2021 mennessä. Näitä ovat Sievin siirtoviemäri sekä virtavesien elinympäristökunnostukset. Arviointiselostuksessa tulee esittää ja tarkastella vesimääriä ja laimentumisolosuhteita laskuissa ja Vääräjoessa. Esimerkiksi vaihtoehto 2:ssa pumpattavan veden määrä on keskeistä veden laadun kannalta.

Yhteysviranomaisen toteaa, että meluasiat tuodaan ohjelmassa esiin hie-man pintapuolisesti. Erityisesti työkoneiden ja räjäytysten melumallinnukset ovat tarpeen. Arvioinnissa tulisi selvittää myös kiviainesten kuljetuksesta aiheutuvan melun vaikutus kuljetusreitillä sijaitsevaan asutukseen.

Yhteysviranomaisen näkee mahdolliseksi, että pölyvaikutukset voivat nousta ongelmaksi. Pöly saattaa aiheuttaa haittaa myös valtatie liikenteeseen.

Pölyvaikutusten arvioinnin tulee olla riittävän laadukasta. Pölyvaikutusten laajuutta ja merkittävyyttä tulee tarkastella arviointiselostuksessa. Keskeistä pölyvaikutusten arvioinnissa on haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksien tarkastelu.

Tärinävaikutukset ovat hankkeen vaikutusten arvioinnissa keskeisessä asemassa. Tärinän ilmeneminen liittyy maaperän laatuun, josta tulee olla riittävästi selvillä.

Raskaan liikenteen määrä voi kasvaa jopa 3,6 –kertaiseksi, mikä merkitsisi merkittävää haittaa päätien sujuvuudelle ja turvallisuudelle. Liikenneturvallisuuden parantamiseksi tehtävät toimenpiteet tulee suunnitella ja arvioida tarkoin koko vaikutusalueella, erityisesti ottoalueen mutta myös kuormien jakeluun radan varsille liittyvien liittymien kohdalla. Liittymien suunnittelussa tulee liikenneturvallisuuden lisäksi huomioida myös se, ettei lika pääse kulkemaan renkaiden mukana päätieverkolle.

Ympäristövaikutuksia aiheutuu myös maa-ainesten ottamistoiminnan päätyttyä. Arviointiselostuksessa on visioitava louhoksen maa-ainesten oton jälkeistä käyttöä.

Yhteysviranomaisen lausunnosta tiedottaminen

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on lähettänyt yhteysviranomaisen lausunnon sekä kopiot arviointiohjelmasta annetuista lausunnoista hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset lausunnot säilytetään ja arkistoidaan Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteen esittäjille. Lausunto on nähtävillä myös Sievin, Kokkolan, Kannuksen ja Ylivieskan kunnanvirastoissa ja pääkirjastoissa, sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa.

Suoritemaksu: 8400 €

Maksun määräytymisen perusteet:

Maksu määräytyy valtioneuvoston asetuksessa N:o 1097/09 olevan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisia suoritteita koskevan maksutaulukon mukaisesti: lausunto arviointiohjelmasta, kun hanke tai sen vaikutukset ulottuvat yhden kunnan alueelle 4800 € ja seuraavista 3 lisäkunnasta kustakin 1200 €n lisämaksu, yhteensä 8400 €.

Oikaisun hakeminen maksuun

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskukselta. Lausunnon liitteenä ovat ohjeet maksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

Luonnonsuojelupäällikkö

Eero Kaakinen

Ylitarkastaja

Tuukka Pahtamaa

TIEDOKSI

Sievin kunnanhallitus
Kokkolan kaupunginhallitus
Kannuksen kaupunginhallitus
Ylivieskan kaupunginhallitus
Sievin vesiosuuskunta
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Keski-Pohjanmaan liitto
Kukonkylän kyläyhdistys
Sievinkylän kyläyhdistys
Jyringinkylän kyläyhdistys
Museovirasto
Pohjois-Pohjanmaan museo
Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, liikenne- ja infrastruktuuri –vastuualue
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, peruspalvelut, oikeusturva ja luvat –vastuualue
Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri
Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri

MAKSUA KOSKEVA OIKAISUVAATIMUSOSOITUS

Liite 1

Oikaisuvaatimusviranomaisen

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua **Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselta**.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on toimitettava ympäristökeskukselle **kuuden (6) kuukauden kuluessa** lausunnon antamispäivästä, jolloin lausunnon perittävä maksu on määrätty.

Oikaisuvaatimuskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava:

- oikaisua vaativan nimi, kotikunta ja postiosoite
- ympäristökeskuksen päätös, jonka maksua vaaditaan muutettavaksi, alkuperäisenä tai kopiona
- oikaisu, joka maksuun vaaditaan
- oikaisuvaatimuksen perustelut.

Oikaisuvaatimuskirjelmä on oikaisua vaativan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava. Jos oikaisua vaativan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos oikaisuvaatimuksen laatija on joku muu henkilö, oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi, postiosoite ja kotikunta.

Oikaisuvaatimuskirjelmän perille toimittaminen

Oikaisuvaatimuskirjelmä on toimitettava Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kirjaamoon. Oikaisuvaatimuskirjelmän voi toimittaa henkilökohtaisesti tai valtuutetun asiamiehen välityksellä. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse, lähetin välityksellä, telekopiona tai sähköpostina. Oikaisuvaatimuskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se on perillä viimeistään oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen ympäristökeskuksen aukioloajan päättymistä.

Oikaisuvaatimuskirjelmän toimittamisesta telekopiona tai sähköpostina säädetään tarkemmin sähköisestä asioinnista viranomais-toiminnassa annetussa laissa (13/2003)

Yhteystiedot

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus
 Veteraanikatu 1, PL 86, 90101 Oulu
 puhelin 020 63 60020 (asiakaspalvelu)
 sähköposti www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa
 virka-aika 8.00 - 16.15

Lausuntoja tai mielipiteitä toimitettiin yhteysviranomaiselle yhteensä 7 kappaletta. Seuraavassa tuodaan esiin lausunnoissa ja mielipiteissä esitetyt keskeisimmät näkökohdat.

Sievin kunnanhallitus

Liikenteen ajoneuvomäärien lisääntyessä merkittävästi on liikenteen sujumiseen ja turvallisuuteen kiinnitettävä erityistä huomiota ja ohjattava se niin, ettei alueen väestölle aiheudu siitä ylimääräistä haittaa. Alueen jatkokäyttömahdollisuuksissa on otettava huomioon erilaisia, myöhemminkin valittavia ja päätettäviä vaihtoehtoja, kuten alueen virkistyskäyttö.

Sievin kunnan ympäristölautakunta

Arviointiohjelmassa ei ole huomioitu läheisen Sievinkylän osayleiskaavaa. Arviointiselostuksessa tuleekin selvittää ottamistoiminnan mahdolliset vaikutukset osayleiskaavassa esitettyihin aluevarauksiin.

Ottamisalueen sijainti huomioiden hankkeen suurimmat ympäristövaikutukset tulee todennäköisesti muodostumaan kiviainesten kuljetuksen aiheuttamasta liikenteestä. Kuljetusreitit tuleekin suunnitella siten, että raskas kuorma-autoliikenne ohjataan alueen päätiEVERKOSTOLLE.

Ottamistoiminnan volyyymi ja pitkäkestoisuus huomioiden myös melun, pölyn ja tärinän torjuntaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Siksi arviointiselostukseen tulisikin liittää kartta-aineistoon pohjautuva mallinnus melun ja pölyn leviämisestä alueen ympäristöön.

Suunnitelmassa tulee huomioida, että ottaminen ei saa missään vaiheessa estää viereisten tilojen maanomistajien pääsyä metsäpalstoilleen. Mikäli korvaavien teiden sijoittamisesta ei päästä sopimukseen naapuritilojen omistajien kanssa, tulee tieyhteydet rakentaa hankkeesta vastaavan hallinnoimalle maa-alueelle. Teiden sijoittamisessa tulee huomioida liikkumisen turvallisuus sekä ottamistoiminnan aikana, että ottamisen jälkeen.

Ottamisalueen itäpuolella, Louekallion laskettelurinteen takana, sijaitsee Sievin Riistanhoitoyhdistyksen ampumarata, jonka hiivirata suuntautuu osittain kiviainesten ottoalueelle päin. Suunnitelmissa tulee ottaa huomioon louhinta ja -poraustyön turvallisuus ampumaradan osalta.

Arviointisuunnitelmassa tulee tarkemmin esittää alueen kuivatusvesien käsittely sekä niiden johtumisreitti ottamisalueelta Vääräjokeen. Vaihtoehdon 2 osalta vesien johtamisessa tulee arvioida louhoksen tyhjennyksen yhteydessä poistettavien suurten vesimäärien aiheuttama eroosio alapuolisissa ojissa sekä vesien vaikutus Vääräjoen veden laatuun.

Ottamisalueen häiritsevyyttä lähimaisemassa voidaan rajoittaa valtatie 28 ja ottamisalueen väliin jätettävällä suojapuustolla. Suojapuusto tulee säilyttää hankkeesta vastaavan hallinnoimalla alueella, jolloin sen pysyvyys voidaan varmistaa. Mikäli suojapuustoa ei jostakin syystä alueelle voida jättää, tulisi suunnitelmissa esittää korvaavat toimenpiteet ottamisalueen näkymän sulkemiseksi.

Ympäristölautakunta toteaa, että mikäli hankkeelle perustetaan ympäristövaikutusten arvioinnin hankeryhmän, tulee ryhmään nimetä edustaja myös Sievin kunnan ympäristölau-

takunnasta. Muutoin ympäristölautakunnalla ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että kaksoisraiteen rakentaminen on maakunnan tärkein liikennehanke ja että kiviainesten hankinta sitä varten on joka tapauksessa turvattava. Eduksi on myös, että toimijat varautuvat hankkeeseen, vaikkei vielä ei ole tietoa siitä, mikä yritys tulee vastaamaan ratahankkeesta ja kiviainesten hankinnasta. Pohjois-Pohjanmaan liitto on painottanut ratahankkeen mahdollisimman nopeaa toteuttamista.

Nyt esillä olevaa kohdetta ei ole osoitettu kiviainesalueeksi maakuntakaavassa, mutta kallioulouhoksen avaamiselle ei maakuntakaavan toteutumisen kannalta näyttäisi olevan estettä edellyttäen, ettei louhinta vaaranna verraten lähelle sijoituvan, kaavassa osoitetun virkistys- ja matkailukohteen toimintaa. Vaikutukset virkistys- ja matkailukohteeseen tulee selvittää riittävästi vaikutusarvioinnissa. Lisäksi hankkeen toteutumisen suhteellinen vaikutus alueen liikenteeseen ja edelleen sen ympäristövaikutuksiin voi muodostua huomattavaksi, ja myös tämä kysymys on käsiteltävä vaikutusarvioinnissa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntakaavoissa on osoitettu muutamia merkittäviä kalliokiviainesalueita, jotka näyttäivät sijoittuvat ratahankkeen kannalta edullisesti; tosin kiviaineksen sopivuudesta ei ole tietoa maakuntakaavaselvitysten perusteella. Vaikka kyseessä ovat eri toimijoiden hallussa olevat alueet, olisi vaikutusarvioinnissa hyvä käsitellä yleisesti muut mahdollisuudet ratahankkeen kiviaineshuoltoon. Näin saataisiin käsitys tämän ottohankkeen korvattavuudesta.

Keski-Pohjanmaan liitto

Alueella on voimassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava. Alue sijoittuu ns. valkoiselle alueelle. Kiviainesten otosta aiheutuu pääasiassa liikennevaikutuksia Keski-Pohjanmaan maakuntakaavan alueelle. Rakentamisaikana kuormia lähtee keskimäärin 212 kpl vuorokaudessa ja noin 13 kpl tunnissa. Liikennemäärät ovat suurimpia valtatiellä 28 ja kantatiellä 63. Hankkeen toteuttaminen luo edellytyksiä / toteuttaa Keski-Pohjanmaan maakuntakaavaa siltä osin, kun se parantaa junaraiteen kehittämistä kaksiraiteisena. Aluetalouden näkökulmasta hanke synnyttää myös monipuolisia työllisyysvaikutuksia.

Keski-Pohjanmaan liitto pitää arviointiohjelmää, aikataulua ja arvioitavia vaihtoehtoja riittävinä. Tämän pohjalta voidaan toteuttaa SOVA-lain tarkoittama ympäristö- ja muiden vaikutusten arviointi. YVA-menettelyn aikana tullaan tekemään Matalamaan alueella vielä suhteellisen laajasti selvityksiä, joiden kautta voidaan selvittää mahdolliset haitat ja tarvittavat parannusehdotukset. Keski-Pohjanmaan liitto painottaa jatkosuunnittelun pohjaksi seuraavien tekijöiden huomioimista:

- Raskaan liikenteen ajoneuvomäärien lisääntymisen vuoksi on liikenteen

sujuvuuteen ja turvallisuuteen kiinnitettävä selkeä huomio. Liikenne on pyrittävä ohjaamaan siten, että siitä ei aiheutuisi alueen väestölle, elinkeinotoiminnalle ja muulle liikenteelle kohtuutonta haittaa.

- Alueen jatkokäyttömahdollisuuksissa on otettava huomioon myös alueen virkistyskäyttö. Tähän voisi esittää alustavia ideoita jo hankkeen suunnittelu- vaiheessa myöhemmän päätöksenteon pohjaksi.

Kaiken kaikkiaan liitto pitää YVA-ohjelman sisältöä kattavana ja esitystapaa selkeänä. Huomioiden edellä esitetyt evästyksset, sen avulla on hyvät valmiudet arvioida kohteen kiviaineisten oton ympäristövaikutukset YVA-menettelyn mukaisesti.

Museovirasto

Hankealueelta ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Museovirastolla ei siten ole huomautettavaa kiviaineiden oton ympäristövaikutusten arviointiohjelman arkeologisen kulttuuriperinnön osalta. Rakennetun kulttuuriympäristön ja kulttuurimaiseman osalta on asiassa kultaava Pohjois-Pohjanmaan museota.

Pohjois-Pohjanmaan museo

Ohjelmassa on annettu kohtuullisesti tietoa hankkeesta ja sen mahdollisista vaikutuksista. Arviointiohjelmassa on todettu, että louhinta-alueella tai sen lähiympäristössä ei ole luetteloituja kulttuuriperintö- tai muinaismuistokohteita, mutta ohjelmasta ei käy ilmi mihin päätelmä perustuu ja kuinka laajaa aluetta lähiympäristöllä tarkoitetaan. Arviointiohjelman lähdeluettelosta puuttuvat kaikki rakennettuun kulttuuriympäristöön ja arvokkaisiin maisema-alueisiin liittyvät valtakunnalliset ja maakunnalliset perusselvitykset. Lähteenä on ilmeisesti käytetty Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaa vuodelta 2006, mutta esimerkiksi luettelo *Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt* (www.rkv.fi, Museovirasto 2009) on vasta päivitetty.

Muita aluetta koskevia perusselvityksiä ovat: *Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, osa 3*, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993; sekä *Pohjois-Pohjanmaan arvokkaat maisema-alueet*, Pohjois-Pohjanmaan liitto 1997. Sievin kunnan alueelta on tehty myös muita rakennettua kulttuuriympäristöä koskevia inventointeja; esimerkiksi Ylivieskan seutukunnan *Vanhat rakennukset* -projektissa vuosina 2002-2004. Pohjois-Pohjanmaan museon näkemyksen mukaan kaikki paikalliset, alueelliset ja valtakunnalliset selvitykset ja inventoinnit on otettava lähtökohdiksi ympäristövaikutusten arvioinnin tarpeen määrittelyssä ja mainittava myös lähdeluettelossa.

Sievin Vanhakirkko—Jyrinki kulttuurimaisema-alue ei ole enää mukana valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen luettelossa, mutta se on edelleen maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Samalle alueelle Vaarajoen ympäristöön, mutta laajempaan, sijoittuu Pohjois-Pohjanmaan arvokkaisiin maisema-alueisiin luetteloitu Vanhankirkon ja Jyringin maisema-alue, joka käsittää Sievinmäeltä Jyrinkiin ulottuvan viljelysmaiseman. Alueella on

runsaasti vanhaa rakennuskantaa, joista osa on luetteloitu maakunnallisesti merkittäviksi kulttuurihistoriallisiksi kohteiksi. Maakunnallisesti merkittävä kohde on myös vajaan 1,5 kilometrin päässä Matalamaasta lanteen sijaitseva Huhtalan talouskeskus.

Eri ympäristövaikutusten laajuus on esitetty arviointiohjelman taulukossa, jonka mukaan maisemavaikutusten on arvioitu ulottuvan 5-10 kilometrin etäisyydelle louhoksesta. Oton vaikutukset maisemaan on tarkoitus selvittää maastokäynnein. Vanhankirkon ja Jyringin maisema-alue ja rakennettu kulttuuriympäristö sijoittuu alle viiden kilometrin etäisyydelle louhoksesta. Maisema-alueen eteläpuolella oleva Vonganneva on myös raivattu lähes kokonaan viljelykäyttöön, joten Vaarajoenvarellalla sijaitseva viljelymaisema näkyy nykyisin ainakin osittain Kannus—Sievi -tielle asti.

Ottaen huomioon hankkeen luonteen ja sijainnin metsätalousalueella kohtuullisen etäällä asutuksesta voidaan kuitenkin arviointiohjelmassa esitettyä arviointitapaa pitää riittävänä kulttuuriympäristön osalta, kun Vanhankirkon ja Jyringin maakunnallisesti arvokas maisema-alue ja kulttuuriympäristö huomioidaan arvioinnissa ja keinoja hankkeen haitallisten maisemavaikutusten vähentämiseksi pohditaan. Muilta osin Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole huomautettavaa Sievin Matalamaan ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan.

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, liikenne- ja infrastruktuuri –vastuualue

Tarkoitus on louhia ja murskata kalliokiviainesta Matalamaan alueelta yhteensä 4 miljoonaa kuutiota, josta 2-3 miljoonaa kuutiota käytettäisiin kaksoisraiteiden rakenteisiin ja loput 1-2 miljoonaa kuutiota radan kunnossapitoon. Otto- toiminta ja sen aiheuttama liikenne ajoittuvat pääosin radan rakentamisvaiheeseen vuosille 2011–2014.

Ohjelman mukaan rakentamisen aikana kuljetettavien kuormien kokonaismäärä on noin 195 000, mikä tarkoittaa neljän vuoden aikana kuljetettuna noin 212 kuormaa/vrk eli noin 13 kuormaa tunnissa. Raskaan liikenteen määrä valtatiellä 28 ottoalueen läheisyydessä kasvaisi ohjelman mukaan noin 2,3 -kertaiseksi. Ohjelmassa todetaan, että arvioinnissa huomioidaan teiden nykyinen kunto ja liikennemäärät arvioitaessa toiminnan vaikutusta liikenteen sujuvuuteen ja liikenneturvallisuuteen. Lisäksi arvioidaan lisääntyvän liikenteen aiheuttamia pöly- ja meluvaikutuksia sekä nykyisten liikenneväylien soveltuvuutta lisääntyvälle liikennemäärälle. Lisäksi todetaan, että liikenneturvallisuuden parantamiseksi valtatielle 28 lisätään tarvittavan pitkät kaistanlevennykset kumpaankin suuntaan louhoksen risteyksen kohdalle.

L-vastuualue haluaa huomauttaa, että mikäli alueelta lähtee vuorokaudessa 212 kuormaa, tarkoittaa se KVL_{ras} (raskaan liikenteen keskimääräinen vuorokausiliikenne) mielessä mahdollisesti 424 kuorman lisäystä (jos autot tulevat tyhjänä samasta suunnasta kuin menevät täytenä), tällöin raskaan liikenteen määrä kasvaa jopa 3,6 -kertaiseksi. Raskaan liikenteen määrän lisääntyminen tarkoittaa merkittävää haittaa päätien sujuvuudelle ja turvallisuudelle. Vaikutukset ulottuvat hyvin moneen tienkäyttäjään (koulumatkat ja koulukuljetukset, työmatkalaiset, muut kevyen liikenteen kulkijat jne.). Liikenneturvallisuuden parantamiseksi tehtävät toimenpiteet koko vaikutusalueella, erityisesti ottoalueen mutta myös kuormien jakeluun radan varsille liittyvien liittymien kohdalla, tulee suunnitella tarkoin. Liittymien suunnittelussa tulee liikenneturvallisuuden lisäksi huomioida myös se, ettei liika pääse kulkeutumaan renkaiden mukana päätieverkolle.

Ohjelmassa todetaan (s. 17), että yleisillä teillä kuljetusten aiheuttama tärinä on tienpitäjän vastuulla ja tärinää vähennetään tarvittaessa nopeusrajoituksilla. L-vastuualue toteaa tähän, että alemman nopeusrajoituksen asettaminen linjaosuuksilla (erityisesti pääteillä, jotka välittävät pitkän matkan liikennettä) pelkää tärinäongelman vähentämiseksi ei ole toimiva ratkaisu. Nopeuden alentamista voidaan harkita liikenneturvallisuuden takia erityisesti taajamissa ja koulujen läheisyydessä.

Pääosa ottoalueen liikenteestä tulee kulkemaan tieverkolla, jonka rakenteellinen mitoitus mahdollistaa kohtuullisen hyvin myös kasvavan liikenteen tarpeen. Tosin pistekohtaisia ongelmia tulee varmasti olemaan.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, peruspalvelut, oikeusturva ja luvat – vastuualue

Arviointiohjelmassa on tunnistettu merkittävimmät hankkeen ihmisiin kohdistuvat vaikutukset, joskin arvioinnin rajaus jää melun osalta avoimeksi. Melun osalta viitataan Kahrin 2009 opinnäytetyöhön, jolla perusteella esitetään, ettei melumallinnusta tarvita. Vastuualueen käsityksen mukaan melun leviämiseen ja vaikutuksiin tulee hankearvioinnissa paneutua tarkemmin. Esimerkiksi miten meluun vaikuttaa murskausasemien määrä, joita arviointiohjelman mukaan alueella voi olla 1-5 riippuen ajankohdasta.

Arviointiohjelman mukaan alueen lähteet selvitetään puolen kilometrin säteellä. Arvioinnin yhteydessä tulee selvittää myös talousvetenä käytettävät kaivot/porakaivot ja hankkeen mahdolliset vaikutukset näiden veden laatuun.

Arviointiohjelmasta ei käy ilmi, miten hankkeen edetessä paikallisten viranomaisten asiantuntemusta hyödynnetään arvioinnissa. Ympäristöterveyteen liittyvistä asioista vastaa Sievin alueella Peruspalvelukuntayhtymä Kallio.